

Сузана Новчић

ДЕЈАН КИВИЋ ТРИ АКЦИЈЕ

*Немогуће слањање, Ментална инсталација,
Сан блудној пихилистије*, август, септембар, новембар 1996,
Народни музеј Краљево, Књижара »Бата« Краљево

Као битан део друштва, у коме превласт имају технолошки медији и тржиште, уметност данас у доживљавању вредности новог, али и старог, проговара потпуно огољена, без основаности и дубљег значења. Криза, која се састоји од *све врле нечистиоше модерној ДА и НЕ*, која је очигледно радикално променила све дискурсе друштва, пре свега аутентичну основу егзистенције, за главни мотив држи експеримент са савременошћу и са историјом. Декаденција, новине које истог часа застаревају, поетика која одбацује све ограде филозофије, у обесхрабрујућем току стварају једну колебљиву атмосферу. Пошто постоји много истина, које се могу мењати, умножавати, фалсификовати, пошто је *лојос* и *ејос* претворен у кратковечне догматизме, пошто је *свеј истиао бајка*, у коме је и привид нестао, дошло је до духовних деформација, до незауостављивог детерминизма, у коме је генеричко биће уметности највише релативизовано. Наравно, конструктивни принцип и језик, луноћа и *пейоновљива истина* не могу се једноставно идентификовати са временом релативизованих вредности и симптомима постмодерне патологије, иако је максима о напретку модерне одавно већ истрошена.

Њена релативност је плод провокације ванисторијских односа, што је и произвело постмодерну. Зато је уместо речи напредак много адекватнија и садржајнија реч обнова. То би значило да уметничко

дело са својим садржајем, који има утемељен однос према реалном свету, историјском искуству, не дозвољава да постоји само као диференцијација према свету стварности, већ обратно да своју припадност темељи на сопственом језику, самоутемељеним уметничким и спознајним вредностима. Обнова модерне је повратак ка основним енергијама људске природе, ка интегралном приступу проблемима индивидуалне и друштвене егзистенције.

Дејан Кивић, вајар и сликар, своје концептуалистичко трагање започео је суштинским, онтолошким питањима, што је, у ствари, још једна од теза обнове модерне, да је уметност увек припадала метафизици начина живота, са основном тенденцијом да се утопи у метафизику природе, у онтологију. Сва три Кивићева рада, о којима ће овде бити речи садрже ту тенденцију, наравно, кроз сопствено егзистенцијално самопотврђивање.

Немогуће слањање, назив је перформанса који је Кивић извео од камена облутака. Оно што се прво распознаје је камен, облик. *Свечаност разума*, као почетак, као извор, а затим садржај који је визуелно представљао, стрелицу, уписан крст и ускличник. Символика наизглед препознатљива, али преображена у живот, предочена без илузија, она поставља питања о ономе што је за нас истински важно, и у чему је наш радио најколебљивији: спознаји Бога, слободе, највишег добра. Питања која нас плаше и удаљавају од сопственог порекла. У форми једног занимљивог уметничког и филозофског перформанса Дејан Кивић се упустио у откривање смисла те *озбиљне игре*, или је бар позвао на акцију која ће водити ка слободи духа. У свету у коме је узвишеног све мање, овај садржај је пре свега изазов, упуштање *без концепција* у нешто познато али отуђено. Овај перформанс је сигнал за буђење, за један поглед изнад, за катарзу која нам припада, и која пркоси уским дискурсима нашег постојања. Са филозофских позиција Кивић свом садржају даје једну камијевску димензију. Вера, снага, поузданост, противрече нашој неизвесној судбини, апокалипси. Љубав и неслога, немир и спокој, разврат и чистота, слабост и чврстина, немогуће слагање и егзистенције. *Сан блудног нихилистиче*, још је једна Кивићева ментална елаборација о суштинским, везивним питањима нашег битисања. Она је садржала пет кључних тачака, односно пет тежишних места, која су садржински комплементарна.

Пре било каквог тумачења Кивићеве акције, неопходно је описати свих пет тематских тачака. Свака од ових целина може се узети као почетак или крај, односно не постоји децидиран ред Кивићеве приче. Ако позовемо логику у помоћ, што данас и није баш поуздано, кренули бисмо од цртежа гомиле, масе у врењу, хаосу. Поред цртежа налазе се уплатнице из службе друштвеног књиговодства. Затим, иде цртеж два пријатеља окренута леђима, оивичен вакуум гумама. Црна јамболија, клинастог облика који се једном тачком ослања на под, прати цртеж са ликом уплашеног човека у дну платна. Затим, просветљена фотографија наог аутора, чији је оквир сачињен од саћа и четири гричкалице, постављене по средини страница. Цртеж одраслог човека у ембрионалном положају налази се поред плаката *Моја мама боље кува* и на крају, цртеж човека са уплашеним погледом.

И овај уметнички *производ* Дејана Кивића бави се многим питањима човековог постојања, пре свега савременим тегобама, што задире у проблеме: психологије, филозофије, антропологије, социологије и других области. То је, рекло би се, једно симболично и метафизичко промишљање о аутентичном људском искуству. Својом, пре свега идејом и симболиком, Кивић је од нерешивих спорова са животом начинио уметничко дело. Човека је увео у хијераризовану структуру друштва, где он данас једино сигурно постоји, али где је и извор свих његових проблема. Осиромашен живот, отуђење, охлађеност, страх, замор... права *дијагноза савремене душе*. Но, кренимо редом, почев од симболике која формулише идеју.

Маса, хаос, ми, као недефинисана гомила, руља без лица, душе. Као сенке, или Бројгелови слепи путници, изгубљени и слаби. Поред цртежа, у два реда налепљене су уплатнице друштвеног књиговодства. Оне су празне, али ако их попуните постојаћете, имаће вас. То су савремени извори нашег постојања, наших бирократизованих живота. Наша извесност, која тера у лудило. Не сумња, већ извесност. Наша сигурност, реч читавог бивствовања, симболисана је у уплатници.

Затим, следе симптоми једног таквог постојања. Пре свих, отуђење. Кивић је сада своју симболику пренео и на унутрашња стања, на психолошке деформације. Два пријатеља окренута леђима, између вакуум, празан простор, ништа. Охлађеност, удаљеност, од онога у шта се веровало, што је захтевано и освећивано. Вакуум гуме, које су као оквир овог стања, могу да послуже као симболика целе ове приче, али могу и да послуже као средство против, као помоћ, за одстрањивање свих сувишних *наслаја и масноћа*, због којих тешко дишемо, ходамо, спавамо.

Наш страх, замор и бег, симболише црна јамболија и цртеж уплашеног човека који жели да побегне. Црна јамболија, представљала би нешто непознато, тешко спознајно, далеко уму, што изазива страх и немоћ у нашим малим животима. Њеним обликом, који се завршава једном тачком, Кивић је симболично представио тежину нашег страха. Бојазан од непознатог је, дакле, наша духовна лењост, учмалост, наше незнање. Не видети много, и не чути... то је наш текући инстинкт самоодбране. Императив наших живота су постојећа правила, навике. Изван је само страх. Пошто је наша снага тиме страћена у негативне сврхе, у сталној нужди одбране, толико смо ослабили да не знамо да се бранимо. Кивићева фотографија, на којој је он наг, са окренутим длановима споља, симбол је његове отворености. Не страх, већ раширене руке. То је симбол почетка, зора наше снаге. Рам фотографије, употпуњује ову симболику, он је сачињен од саћа, жутог и чистог, и делује као лек нашој *болести*.

Плакат *Моја мама боље кува* и цртеж одраслог човека у положају фетуса, још један је симбол наше животне ситуације. Инфантилни односи, декадентна одрастања у којима лажемо своју слободу. То је наш *озбиљан животи*. И на крају, или на почетку, цртеж уплашеног, пренераженог лица, који као освешћен, сем очигледног крика, нема коментара. Завршни чин Кивићеве акције, следи као још један симбол

у отварању нечег, изнад људског видика постојања. Као пут ка снази, светлости. Спаљивање уметничког дела, ватра, њен магијски карактер, јесу прочишћење, ослобађање, катарза. У свакој катарзи, ослобађању, има нечег митског. А у сваком миту испољава се снага, светлост, а не ништавило. Овде лежи још једна *модерна идеја*, оптимистичка и људска: *оно што хоћу, а не што јесам*.

Трећи рад у овом тексту, који је по времену догађања у ствари други, представља један вид надреалистичког аутоматизма. Кивићева ментална инсталација, игра је случајних сусрета и вредности. У провидној кутији, сачињеној од плексигласа стављене су различите, шарене, важне и неважне ствари. Посматрачи су имали задатак да је okreћу, запажају шта се ту налази и записују шта су приметили. Психички аутоматизам, послужио је Дејану Кивићу као идеја у налажењу смислености и озбиљности према *обичним* свакодневним стварима.

Уметност Дејана Кивића лежи у организовању идеје. Она је темељ, ослонац, срж. Идеја је реалност без које дело не може да угледа светлост дана. Потом, долази симбол, метафора. *Огледала идеје*, варијације, које иду толико далеко и самосвојно да стварају уметничко дело. Само код привилегованих, као што је Дејан Кивић.